

Fördjupning kring Framsyn

Intervju mellan Maria Alm, Energimyndigheten, som är handläggare inom programmet ShiftSweden och Jenny Sjöblom, Vinnova, som jobbar inom framtidsområdet på Vinnova.

Intervjun genomfördes ursprungligen under Informationsmöte för utlysningen: "Impact Innovation: Framtidens platser - framtidsvisioner för attraktiva, tillgängliga och hållbara samhällen", 18 juni 2024.

Maria: Nu ska vi fördjupa oss lite i detta med framsyn, vad det är och vad det kan användas till och till vår hjälp har vi Jenny Sjöblom som jobbar med just framsyn på Vinnova. När du hört inledningen om programmets mission och skiften, hur ser du på valet att fokusera på framsyn i denna satsning?

Jenny: Utifrån att ha sett vad sådana här projekt och processer kan mynna ut i så måste jag säga att jag tycker att det är helt rätt sätt att börja ert arbete med er mission på det här sättet. Att ni så här tidigt i ert arbete ge möjlighet att samskapa framtidsvisioner för attraktiva, tillgängliga och hållbara samhällen låter ju fantastiskt.

Maria: Jenny, kan du beskriva vad framsyn är för något? Jag tänker att alla här inne kanske inte är bekanta med denna metod och dess nytta så du kanske kan ge en kort inflygning. Först och främst, vad är framsyn?

Jenny: Ja kortfattat kan man säga att framsyn är en datadriven metod för att identifiera mönster baserat på signaler och analyser som ger oss stöd för att fatta beslut och forma framtiden och inte bara låta den hända. Det handlar om att bli mer redo för olika möjliga framtider så vi inte drabbas av framtidschock (vilket vi ju sett många exempel på senaste åren, covid en av dem).

Man kan säga att strategisk framsyn kan beskrivas som en cyklisk process där vi:

- 1) Undersöker vad som händer där ute genom att fånga in svaga signaler.
- 2) Använder dessa signaler för att undersöka vad som SKULLE kunna hända genom att skapa hypoteser om olika möjliga framtider i form av scenarier och prototyper vad som skulle kunna finnas i sådana scenarier, ibland kallat framtidsartefakter, framtidsprototyper eller provotyper.
- 3) Skapar strategier för att arbeta mot de framtider som vi ser är önskvärda och tar fram strategier för att motverka framtider vi inte ser som önskvärda
- 4) Till slut blir operativa genom olika former av insatser och projekt för att skapa den förändring vi vill se/motverka det vi inte vill se.

Och så kör vi dessa steg igen om och om igen för att ständigt utvärdera om vi gör rätt saker givet nya signaler som kommer in osv. Och så fortsätter detta som en cyklisk process.

MEN, det går inte att säga detta nog många gånger, framsyn handlar om att vara förberedd inte om att göra prognoser. Som Amy Webb, känd futurist, brukar säga "ledare bör vara förberedda på att vad som helst kan hända men behöver inte vara förberedda på allt."

Maria: Svaga signaler säger du? Vad är det?

Jenny: Till skillnad från drivkrafter som är de underliggande krafterna som driver förändring och driver på trender så är svaga signaler oväntade fenomen som utmanar det gängse tänkandet. Man kan tänka på svaga signaler som de första symptomen på förändringar som kan vara betydande i framtiden. Det kan vara en ny teknologi, ett vetenskapligt genombrott, en ny affärsmodell, en demografisk förändring, ett konstigt beteende en ny lag eller policy osv. Genom att bara söka på ord som breaking news, radical innovation, emerging, tech news, phenomena, future of x (ex mobilitet, food osv.) kan du hitta såna här signaler.

Jag gillar att tänka på svaga signaler som ledtrådar, de är liksom inte självförklarande utan man måste tänka som en detektiv eller kanske som en utredare i en amerikansk polisserie. Ni vet där de alltid har en vägg med lappar, foton, artiklar, post-it lappar och diverse pilar kors och tvärs. Signalspaning är precis så, du samlar olika svaga signaler och drivkrafter som du sedan behöver pussla ihop för att hitta mönster vilket du gör genom att formulera olika typer av scenarios (jmf med hypoteser en polisdetektiv bygger sitt case på).

Genom att ställa dig följande frågor kan du få nys på om du hittat en svag signal.

- Vilken typ av förändring visar signalen på?
- Vilken drivkraft ligger bakom? Vad är det som driver eller motiverar förändringen? Varför händer det?
- Vad får den här signalen mig att oroa mig för?
- Vad gör det mig exalterad över?
- Hur ser världen ut på 2040-talet om signalen växer sig stark och blir vanlig?
- Vill jag vakna upp i den världen? Är det en framtid jag vill bidra till?

Om en signal är som en ledtråd så är en drivkraft som en gigantisk neonblinkande pil som pekar dig i en otvetydig riktning. Till skillnad från en drivkraft som du aldrig kommer kunna kontrollera så kan du genom att vara tidigt ute genom signalspaning vara först på bollen och framtidsäkra din organisation, företag, ja även på det personliga planet, allt för att du inte ska drabbas av framtidschock.

Maria: Men vi har ju jobbat med omvärldsanalyser hur länge som helst, är inte det här samma sak?

Jenny: Bra fråga! För att särskilja på framsyn och omvärldsanalys kan man tänka så här. När man jobbar med framsyn så är utgångspunkten svaga signaler men i en omvärldsanalys så är det drivkrafter och trender som är utgångspunkten. Skillnaden är alltså att när man i framsyn tittar på tecken på framväxande ting så försöker man i en omvärldsanalys förutsäga riktningen på utvecklingen. Framsyn handlar om att utmana nuvarande system medan en omvärldsanalys helt enkelt försöker beskriva hur nuvarande system förändras. Kort och gott kan man säga att medan man i en omvärldsanalys ställer frågan ”What’s next” så försöker man inom Framsyn istället fråga sig ”What if”. Båda är alltså nödvändiga men har lite olika syften.

Maria: Ok och hur ser du på detta med Framsyn i relation till det missionsdrivna arbetssättet inom programmet, varför blir det så viktigt här?

Jenny: Genom att jobba med strategisk framsyn och därmed ständigt samla in svaga signaler kan programkontoret framtidssäkra sina områden och se till att vi fokuseras på rätt saker och ser till att undvika det vi inte vill se. Genom detta verktyg så har vi ett strukturerat sätt för att upptäcka när exempelvis förändrade beteenden, nya affärsmodeller eller nya tjänster är på väg att växa fram – något som kan bli avgörande för Sveriges konkurrenskraft och i detta fall när det handlar om framtidens hållbara platser är det här ju oerhört viktigt.